

Maakuntaudistus/Keski-Suomi/Kalatalous ja vesitalous

1. Palvelulupaus

Turvaamme kalakantojen elinvoimaisuuden ja monimuotoisuuden sekä kestäväen kalatalouden harjoittamisen edellytykset. Valvomme tehokkaasti yleistä kalatalousetua. Turvaamme pinta- ja pohjavesien hyvän tilan. Kehitämme vesihuoltoa tasapuolisesti ja asiakaslähtöisesti hyvässä yhteistyössä myös naapurimaakuntien kanssa.

Tuotamme niitä palveluita, joita asiakkaat tarvitsevat, tasapuolisesti, asiantuntevasti ja oikea-aikaisesti. Otamme erilaiset asiakkaat erilaisine tarpeineen huomioon.

Asiakas saa päätöksen yritysrahoitustukihakemukseen 60 päivässä.

2. Asiakkaat

Kalatalouden asiakkaat voidaan luokitella yritysasiakkaiksi, yhteisöasiakkaiksi ja henkilöasiakkaiksi:

- Yritysasiakkaita ovat kaupalliset kalastajat, vesiviljelijät, kalan jalostajat ja kalakauppa, kalastusmatkailuyrittäjät, vesi- ja ympäristölupien hakijat ja haltijat;
- Yhteisöasiakkaita ovat osakaskunnat, kalastusalueet, kalatalouden toimintaryhmät, kunnat, kalatalous- ja ympäristöjärjestöt, vesiensuojeluyhdistykset, tutkimuslaitokset; sekä
- Henkilöasiakkaita ovat vapaa-ajankalastajat, kalastusmatkailijat, vesialueiden omistajat, kalastuksen valvojat.

Kaupallisten kalastajien määrä on kasvanut kalastuslain uudistamisen seurauksena. Luvut. Kasvu taittunee siirtymäkauden jälkeen lähivuosina. Vapaa-ajankalastusta harjoittaa tulevaisuudessakin 1,5 miljoona suomalaista eli asiakaskunnan koko ei juuri muutu.

Kalatalouden toimialan rakennemuutos jatkuu ja vesiviljelyn merkitys kasvaa. Investoinnit erityisesti kiertovesilaitoksiin ovat suuruudeltaan miljoonia euroja. Yrittäjän ja viranomaisten välisten ennakkoneuvottelujen merkitys lupamenettelyssä kasvaa. Kalakauppa kehittyy ja monipuolistuu.

Vapaa-ajankalastuksen ja kalastusmatkailijoiden palvelujen kysyntä monipuolistuu ja lisääntyy. Ulkomaalaisten asiakkaiden määrä kasvaa. Vapaa-ajankalastuksen harjoittamisen muodot eriytyvät toisistaan. Yrittäjyyden ja markkinaosaamisen merkitys palvelujen tarjonnassa kasvaa.

Vesitalouden asiakkaita ovat kansalaiset, maa- ja vesialuekiinteistöjen omistajat, vesirakenteiden omistajat, vesilupien haltijat, kunnat, vesihuoltolaitokset, vesiensuojeluyhdistykset, ministeriöt, muut viranomaiset, Kuntaliitto, Vesilaitosyhdistys.

Asiakassuhde

Kalataloudessa ja vesitaloudessa asiakkaina ovat laajat kansalaispiirit, julkiset yhteisöt ja yritykset nyt ja myös tulevaisuudessa.

Palvelukanavat

Sähköinen palvelu

- tukihakemukset ja tukien maksatus (EMKR, kalatalouden edistäminen, vesistöjen kunnostuksen avustus- ja maksatushakemukset)
- ilmoittautuminen kalastuslain mukaisiin rekistereihin
- kalastuslain mukaiset rajoitukset ja kiellot
- valtion kalastonhoitomaksu (Metsähallituksen tarjoama palvelu)
- verkostoitunut työskentely (alueellinen kalatalouden yhteistyöryhmä, kalatalousalue)

Yhteinen asiakasneuvonta

- sähköisen asioinnin tuki
- kalatalousasioiden ja vesien käyttöön liittyvien asioiden yleisneuvonta (Y-aspan kehittäminen)

Käyntiasiointi (kasvokkain)

- sitoumustarkastukset
- neuvonta- ja valvontatapahtumat

Tietopalvelu

- kalastuksen sähköiset asiointipalvelut; kalastusrajoitus.fi (kalastusta koskevat rajoitukset ja kiellot, sähköinen istutusrekisteri)
- vesiviljelyrekisteri ja kalastuksentralojarekisteri
- vesien tilan karttapalvelu, vesitilanne ja ennusteet, tulvatietojärjestelmä, Järvi-wiki, vesistökuunnostusverkosto (toimijoiden keskinäinen verkosto)

Maakunnassa tulisi toteuttaa yhden luukun periaate, jossa asiakkaan palvelutarve otetaan viranomaiskäsittelyyn ja asialle määritetään vastuuhenkilö.

Kasvava osa rahoituspalveluista voidaan tuottaa keskitetysti, koska päätöksen edellyttämät tiedot ovat verkossa niitä tarvitsevien saavutettavissa.

Yleisen kalatalousedun valvonta ja vesivarojen tarkoituksenmukainen käyttö edellyttävät viranomaisen maakunnallista läsnäoloa.

3. Henkilöstö ja muut resurssit

Pohjois-Savon ELY-keskus hoitaa nykyisin myös Kanta- ja Päijät-Hämeen, Pirkanmaan, Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan ja Keski-Suomen kalatalousasiat. Henkilöstö (15 henkilöä) on sijoittunut Kuopioon (3 hlöä), Hämeenlinnaan (2 hlöä), Joensuuhun (3 hlöä), Jyväskylään (4 hlöä), Mikkeliin (2 hlöä) ja Tampereelle (1 hlö). Vuonna 2017 henkilöstö vähenee kolmella henkilöllä, joista kaksi Jyväskylän toimipaikasta.

Mikäli kalatalouden palvelut järjestettäisiin erikseen jokaisessa maakunnassa ja ylimaakunnalliset keskittämiset purettaisiin, edellyttäisi se henkilöstön kaksinkertaistamista nykyisestä. Lähtökohtaisesti jokaisessa maakunnassa tulisi olla neljä henkeä, jotta viranhoidon ja asiakaspalvelun edellytykset täyttyisivät.

Kalataloudessa korostuu luonnontieteellisen koulutuksen merkitys kalabiologian, ekologian ja ekosysteemien toiminnan ymmärtämiseksi.

Vesitaloustehtävissä ELY-keskusten Y-vastuualueet hoitavat mm. tulvariskien hallintaan, vesistöjen käytön ohjaukseen ja rakennettujen vesien kunnostukseen liittyviä tehtäviä vesistöalueittaisessa yhteistyössä yli ELY-rajojen. Yhteistyötarvetta ovat lisänneet niukat henkilöresurssit, mikä korostuu erityisesti Keski-Suomessa.

Vesitaloudessa tarvittava asiantuntemus liittyy pitkälti hydrologian ja vesitekniikan lisäksi myös luonnontalouteen.

Kalataloudellista ja vesitaloudellista asiantuntemusta tarvitaan jatkossakin. Käytännön viranhoidossa verkostoyhteistyö ja toimiminen vuorovaikutuksessa erilaisten sosiaalisten yhteisöjen kanssa tiivistyy.

4. Palveluiden järjestäminen ja tuottaminen

Palveluiden järjestämissä tulee varmistaa asiakkaiden tasapuolisen palvelun edellytykset kaikilla alueilla. Kalatalouden ja vesitalouden tehtävissä tarvittavaa erityisosaamista ja vesistöalueiden olosuhteiden riittävää tuntemusta on oltava kaikkien maakuntien käytössä. Tämä on edellytys myös tietoon perustuvan kalatalouden toteuttamiselle.

Kaikki kalatalousviranomaisen tehtävät sisältävät julkisen vallan käyttöä ja ovat siten tyypillisiä viranomaistehtäviä, kuten esimerkiksi elinkeinokalatalouden rahoittaminen ja kestävän kalatalouden edistämisen kansallisen varoin, kalastukseen liittyvät säätelypäätökset sekä luvat ja kiellot. Pelkästään uudessa kalastuslaissa yksilöidään 59 tehtävää kalatalousviranomaiselle. Kaikkia niitä yhtä lukuun ottamatta sovelletaan myös Keski-Suomessa.

Yleisen kalatalousedun valvonta on keskeinen tehtävä. Siihen liittyen ELY-keskus, Järvi-Suomen kalatalouspalvelut antoi 130 lausuntoa vuonna 2016, joista 32 kpl koski Keski-Suomea. Tehtävän menestyksellä hoitaminen edellyttää varsin syvällistä kalatalousalan ja kalastusbiologian sekä kalastus-, ympäristö- ja vesilainsäädännön tuntemusta.

ELY-keskus Järvi-Suomen alueella kalataloudellisia maksuvelvoitteita on 308 kpl ja toimenpidevelvoitteita 86 kpl eli yhteensä 394 velvoitetta. Keski-Suomessa maksuvelvoitteita on 83 kpl ja toimenpidevelvoitteita 17 kpl. Ostopalveluina voitaisiin hankkia kalatalousmaksujen käyttösuunnitelmien laadinta ja suunnitelmien toteutuksen valvonta. Ostopalveluina työhön kuluisi Keski-Suomessa 0.2 htv.

Kestävän kalatalouden edistämiseksi kalakannoille on tehty laajoja vesistöalueita koskevia käyttö- ja hoitosuunnitelmia. Näiden suunnitelmien laadinta on jo nykyisin suurimmaksi osaksi ulkoistettu. Uusien kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmien laadinta luo uutta kysyntää alalla toimiville palveluntarjoajille. Koko maahan on ehdotettu 119 kalatalousaluetta, joista yhdeksää Keski-Suomeen.

Alueellinen kalatalouden yhteistyöryhmä avustaa kalatalousviranomaista kalatalousasioiden hoitamisessa. Tällä elimellä on keskeinen merkitys kalakantoja koskevan luonnonvarapolitiikan yhteensovittamisessa. Metsähallituksen ja kalatalousviranomaisen yhteistyönä on kehitetty mm. kalatalouden tietojärjestelmiä ja tämä työ jatkuu tulevaisuudessakin osana tietoon perustuvaa kalataloutta.

Vesistöjen kunnostamisessa keskeisiä yhteistyötahoja ovat kunnat, osakaskunnat, alan suunnittelutoimistot ja yritykset. Maakuntahallintoon jäisi palvelujen tuottamista koskevien avustusten myöntämisen organisointi ja työn toteutuksen seuranta. Itse rakennus- ja kunnostustyö on nykyisin ulkoistettu.

Vesitalouden viranomaistehtäviä ovat mm. tulvariskilain mukaiset tehtävät, vesistöjen säännöstelyjen kehittäminen sekä yleisen edun valvonta vesitalousasioissa. Osa näistä olisi tarkoituksenmukaista toteuttaa ylimaakunnallisesti myös tulevaisuudessa.

Edellä kuvatuilla toiminnot linkittyvät valtion lupa- ja valvontaviraston toiminnan kanssa yleisen edun valvonnassa. Vesienhoidon yhteistyöryhmät seuraavat vesienhoidon suunnittelua ja toteutusta.

Tehtävät hoidetaan hallintolain ja erillislakien säädösten mukaisesti.

5. Vaikuttavuus

Elinvoimaiset kalakannat ja kestävä kalastus vahvistavat lähiruuan käyttöä ja ruokakulttuuria. Kestävää kalataloutta edistämällä voidaan parantaa kotimaisten kalatuotteiden saatavuutta lähiruokana, edistää maaseutuyrittäjyyttä mm. kalastusmatkailussa ja huolehtia ekosysteemipalvelujen toiminnasta. Rahoituksella voidaan tukea elinkeinokalatalouden kilpailukykyä ja uudistumista.

Vesistökuunnostuksilla parannetaan vesiympäristöjen tilaa ja näin edistetään myös EU- ja kansallisen lainsäädännön mukaan asetettuja vesienhoidon tavoitteita. Tulvariskien hallintatoimilla ja tulvat huomioivalla maankäytön suunnittelulla pystytään estämään tai vähentämään tulvavahinkoja suunnitelmallisesti.

Vesihuollon alueellisen yleissuunnittelun koordinoinnilla parannetaan vesihuollon toimintavarmuutta koko maakunnassa.

Säännöstelyjen kehittämisellä voidaan lieventää ilmastonmuutosten haitallisia vaikutuksia sekä ottaa huomioon tasapuolisesti säännöstelyn erilaisia, usein keskenään ristiriitaisiakin tavoitteita.

Onnistumista näissä tehtävissä voidaan mitata mm. erilaisilla asiakastyytyväisyyskyselyillä.

6. Talous ja riskit

Kalataloushallinnon (ELY-keskus, Järvi-Suomen kalatalouspalvelut) suurimmat kulut syntyvät henkilöstön palkoista ja toimitiloista. Keskittämällä toimintoja ylimaakunnallisiksi on kyetty säästämään henkilöstökuluista ja lisäämään työn tuottavuutta, mutta tämä tie alkaa olla kuljettu loppuun. Myös osa vesitaloustehtävistä on keskitetty ylimaakunnallisiksi henkilöresurssien vähäisyyden takia. Keskittämisten purkamisen edellyttäisi lisäresursseja tehtävien hoitoon.

Tietyistä ELY-keskuksen palveluista peritään asetuksella määrätty suoritehinta tai ajan käyttöön perustuva hinta. Käytännössä maksut ovat kalatalouden palveluista olleet suurimmillaan joitakin satoja euroja. Maksujen korotukset eivät ratkaisisi mahdollisia rahoitusvajeita.

Kalataloudella ja vesitaloudella on yhteisiä intressejä vesistöjen kunnostamisessa ja vaellusesteiden poistamisessa. Tätä synergiaa onkin laajasti hyödynnetty valtionhallinnossa. Sitä vastoin vesistöarakentamisen ja vesistöjen säännöstelyn sekä kuivatusten ja ojitusten vaikutukset kalatalouteen ja ympäristön luonnontilaan ovat synnyttäneet intressiristiriitoja. Tämä on mahdollista myös tulevaisuudessa, vaikka käytettäisiin kaikkein moderneimpia vuorovaikutuskeinoja ja suunnittelutyökaluja.

Yleisen kalatalousedun valvonnan kuten myös muun yleisen edun valvonnan riippumattomuus tulee turvata.

Asiakkaiden ja viranomaisten hallinnollisen taakan todellinen keventäminen olisi suuri ja merkittävä edistysaskel.

Koska tietojärjestelmissä on keskeinen merkitys palvelutarjonnassa, tulisi niiden toimivuus kuten myös tietojärjestelmien yhteiskäyttö varmistaa etukäteen. Myös tietojohtamisen edistäminen edellyttää toimivia ja käyttäjäystävällisiä järjestelmiä.